

Rikosuhrimaksun määrääminen virheellisesti

ASIAN VIREILLETULO

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 3 §:n 3 momentin mukaan oikeuskansleri tarkastaa rangaistustuomiot, joita koskevia ilmoituksia erikseen säädetyin tavoin lähetetään oikeuskanslerinvirastoon.

Tarkastuksessa havaittiin, että Länsi-Uudenmaan kärjäoikeus oli 24.11.2020 antamallaan tuomiolla 20/145821, dnro R 19/4072 tuominnut yhden vastaajista suorittamaan rikosuhrimaksun, vaikka vastaaja oli tuomittu rikoksista, jotka oli tehty ennen rikosuhrimaksusta annetun lain voimaantuloa. Lisäksi asiassa yksi vastaajista oli määrätty maksamaan rikosuhrimaksuna 80 euroa, vaikka rikosuhrimaksu on rahamäärältään suurempi kuin hänelle asiassa annettu 60 euron sakko.

SELVITYS

Asiassa puheenjohtajana toimineen Länsi-Uudenmaan kärjäoikeuden kärjätuomarin 3.11.2021 päivätyn selvityksen mukaan rikosuhrimaksut on määrätty vastaajille virheellisesti huolimattomuuden vuoksi.

Kärjätuomari on selvityksessään kertonut, että tuomion antamisen ajankohtana hänen työtilanteensa on ollut erityisen kuormittava. Kärjätuomari on pidemmän aikaa työskennellyt osastolla, jossa hänen työnkuvaansa ovat kuuluneet lähinnä laajat riita-asiat sekä perheoikeudelliset asiat. Syksyllä 2019 kärjätuomarin käsiteltäväksi ovat tulleet myös rikosasiat, mikä on vaatinut

käräjätuomarilta uudelleen perehtymistä. Myös rikostuomioissa käytettävä Ritu-järjestelmä on ollut käräjätuomarille uusi, eikä hänellä ole ollut riittävästi aikaa perehtyä järjestelmän käyttöön. Käräjätuomari on joutunut viimeistelemään kyseistä tuomiota Ritu-järjestelmässä vielä minuutteja ennen tuomion antamisajankohtaa, sillä tuomio on herättänyt paljon mediakiinnostusta ja paine antaa tuomio ajallaan on ollut suuri.

Selvityksen mukaan käräjätuomari on heti tuomion antamisen jälkeen huomannut määränneensä yhdelle vastaajista rikosuhrimaksun, vaikka vastaaja oli tuomittu rikoksista, jotka oli tehty ennen rikosuhrimaksusta annetun lain voimaantuloa. Käräjätuomari on pyrkinyt korjaamaan aiheuttamansa vahingon ilmoittamalla asiasta heti syyttäjälle ja vastaajan avustajalle. Syyttäjä on tämän perusteella ilmoittanut tyytymättömyyttä tuomioon siltä osin kuin yhdelle vastaajista on tuomittu maksettavaksi rikosuhrimaksu.

RATKAISU

Rikosuhrimaksusta annetun lain 2 §:n mukaan se, joka tuomitaan rangaistukseen rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vankeutta, on velvollinen suorittamaan rikosuhrimaksun. Lain 4 §:n 1 momentin mukaan tuomioistuin määrää rikosuhrimaksun rangaistuksen tuomitesaan. Laki rikosuhrimaksusta tuli voimaan 1.12.2016, ja sen säännöksiä sovelletaan lain voimaantulon jälkeen tehtyihin rikoksiin.

Kyseisessä tapauksessa vastaaja oli tuomittu rikoksista, jotka oli tehty 1.6.2007. Käräjäoikeus on määrännyt vastaajalle rikosuhrimaksusta annetun lain mukaisen rikosuhrimaksun, vaikka vastaaja tuomittiin rikoksista, jotka oli tehty ennen kyseisen lain voimaantuloa.

Rikosuhrimaksusta annetun lain 4 §:n 2 momentin mukaan rikosuhrimaksua ei saa määrätä, jos se olisi rahamäärältään suurempi kuin rikoksentekijälle tuomittava tai määrättävä sakko.

Käräjäoikeus on määrännyt toisen vastaajan suorittamaan 80 euron rikosuhrimaksun, vaikka vastaaja oli tuomittu 10 päiväsakon sakkorangaistukseen, josta yhden päiväsakon ollessa 6 euroa on vastaajan maksettavaksi määrätty yhteensä 60 euroa.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on virkatoimissaan oltava huolellinen.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Käräjätuomari on menetellyt asiassa virheellisesti määrätessään vastaajalle rikosuhrimaksun, vaikka vastaaja oli tuomittu rikoksista, jotka oli tehty ennen rikosuhrimaksusta annetun lain voimaantuloa sekä määrätessään toiselle vastaajalle rikosuhrimaksun, vaikka rikosuhrimaksu on

ollut suurempi kuin rikoksentekijälle tuomitun sakon rahamäärä. Vastaajille ei olisi tullut määrätä rikosuhrimaksuja lainkaan.

Toinen virheistä on korjaantunut käräjätuomarin ilmoitettua asiasta syyttäjälle ja vastaajan puolustajalle. Syyttäjä on vaatinut Helsingin hovioikeudessa asian käsittelyn yhteydessä, että vastaajalle määrätty rikosuhrimaksu poistetaan. Hovioikeus on 29.11.2021 antamassaan tuomiossa poistanut vastaajalle määrätyn rikosuhrimaksun.

Tuomarin aiheettomasti kummallekin vastaajalle tuomitsema seuraamus on vähäisestä rahamäärästään huolimatta periaatteellisesti vakava virhe. Virheen oikaiseminen on myös edellyttänyt monia toimenpiteitä. Toisen vastaajan virheellisesti määrätty rikosuhrimaksu on jäänyt voimaan.

Kiinnitän käräjätuomarin huomiota huolellisuuteen rikosuhrimaksun määräämistä koskevien säännösten noudattamisessa.

Pyydän saattamaan ratkaisuni käräjätuomarin tietoon.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Oikeuskanslerinsihteeri

Henna-Riikka Välinen